

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України
Спіріна Олега Михайловича
на дисертаційну роботу **Самборської Олени Дмитрівни**
«Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Перед вищою педагогічною освітою одним з пріоритетних завдань постає підготовка компетентних в інформаційно-цифрових технологіях педагогічних працівників, здатних реалізувати дидактичні можливості інформаційно-цифрових технологій у професійній діяльності в контексті цифровізації освіти та ідей нової української школи. Олена Дмитрівна Самборська враховує це і в науковому пошуку орієнтується на соціальне замовлення суспільства щодо якісної інформаційно-цифрової підготовки учителів початкових класів та потреб початкової освіти відповідно до сучасних вимог, окреслених на законодавчому рівні.

Відтак, тема дисертаційної роботи є актуальною для педагогічної науки і повною мірою відповідає освітнім потребам сьогодення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Сформульовані наукові положення щодо модернізації інформаційно-цифрової підготовки бакалаврів початкової освіти достатньо обґрунтовані та методично забезпечені завдяки: всебічному аналізу наукових праць за темою дослідження; вивченню практики підготовки майбутніх учителів початкових класів у вітчизняних і зарубіжних закладах вищої освіти; особистому досвіду викладання дисертанткою дисциплін «Методика навчання інформатики в початкових класах», «Практичний курс інформатики з елементами програмування», «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи» майбутнім учителям

початкових класів; належним чином організованому і проведеному педагогічному експерименту, у ході якого комплексний підхід до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ в освітньому процесі було перевірено на достовірність.

Науковий апарат дисертації сформульовано коректно, простежується логічний взаємозв'язок між об'єктом, предметом, поставленими дослідницькими завданнями.

Констатуємо, що для вирішення сукупності завдань доцільно обрані методи дослідження, зокрема методи математичної статистики. Використання методів математичної статистики забезпечило вірогідність результатів педагогічного експерименту та встановлення достовірності наукових положень, сформульованих на підставі одержаних результатів.

Підтвердженням достовірності наукових положень і висновків є результати педагогічного експерименту, проведеного дисертанткою у п'яти закладах вищої освіти в умовах реального освітнього процесу, про що свідчить текст третього розділу рукопису дисертації. Тому не виникає сумнівів щодо спроможності обґрунтованого у дисертації комплексного підходу позитивно впливати на інформаційно-цифрову підготовку майбутніх учителів початкових класів, забезпечувати формування їхньої інформаційно-цифрової компетентності.

Висновки, сформульовані у дослідженні, є достатньо аргументованою узагальненою думкою щодо: обґрунтованих у дослідженні теоретичних засад інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ в освітньому процесі, суті цього підходу та можливостей модернізації інформаційно-цифрової підготовки бакалаврів початкової освіти завдяки його використанню; основних чинників модернізації ІЦ підготовки майбутніх учителів початкових класів; змісту і складників навчально-методичного супроводу модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Заслуговує на увагу те, що авторка не обмежилася формулюванням у висновках кількох пунктів рекомендацій, а навела у тексті рукопису дисертації ґрунтовні рекомендації, що є змістом окремого підрозділу.

Таким чином, наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими, а їх достовірність уможливорює використання комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ як одного із способів модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що *вперше* визначено і теоретично обґрунтовано спосіб модернізації інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів на основі комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ в освітньому процесі; розкрито суть інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вчителя початкових класів, виокремлено її складники (когнітивний, операційно-діяльнісний, ціннісний) та рівні сформованості; виокремлено чинники модернізації інформаційно-цифрової підготовки: випереджувальний характер навчання, інформаційна діяльність та інформаційна взаємодія з використанням ІЦТ, модульність, варіативність, прикладна спрямованість підготовки, участь в організації мережевих професійних співтовариств вчителів початкових класів, електронна та дистанційна підтримка освітнього процесу, цифрове освітнє середовище.

Удосконалено освітню компоненту інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів шляхом обґрунтування мети, завдань і змісту професійно-орієнтованої дисципліни за вибором «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи» та цифрове освітнє середовище шляхом доповнення його низкою складників, а також *уточнено* поняття «інформаційно-цифрова підготовка майбутнього вчителя початкових класів».

Результати дослідження мають вагомим практичне значення. Запропоновано основні компоненти методики модернізації інформаційно-

цифрової підготовки шляхом застосування комплексного підходу до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ в освітньому процесі. Здійснено розроблення та експериментальний навчально-методичний супровід модернізації відповідної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Освітню програму підготовки бакалаврів доповнено перевіреною експериментально вибірковою навчальною дисципліною «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи».

Вважаємо, що положення та результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими, теоретично виваженими, суголосними з практикою інформаційно-цифрової підготовки бакалаврів початкової освіти.

Щодо змісту та завершеності дисертації. Структура рукопису дисертації не викликає заперечень, зміст логічно узгоджений, конкретний та послідовний, відзначається єдністю теоретичних положень. У рукописі дисертаційної роботи з належною повнотою розкрито результати виконання кожного із чотирьох поставлених дослідницьких завдань.

На сторінках дисертації доказово розкрито, що комплексний підхід до реалізації дидактичного потенціалу ІЦТ, застосований до навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів, узгоджується з усіма компонентами освітнього процесу (метою, змістом, методами, формами і засобами навчання).

Позитивне враження справляє належним чином організований та проведений формувальний етап педагогічного експерименту. Заслугує на увагу ретельно розроблений навчально-методичний супровід модернізації підготовки майбутнього вчителя початкових класів, до складу якого увійшли: робоча навчальна програма вибіркової дисципліни «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи»; силабуси дисциплін інформаційно-цифрової підготовки; електронний навчально-методичний посібник «Google сервіси в роботі вчителя початкових класів»; курси лекцій, рекомендації до самостійної роботи, завдання тестового контролю, критерії оцінювання навчальних досягнень студентів, глосарій,

сценарії проведення лабораторних та практичних робіт з дисциплін «Методика навчання інформатики», «Практичний курс інформатики з елементами програмування», «Сучасні інформаційно-цифрові технології в освітньому процесі початкової школи».

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Всього за темою дисертації опубліковано 11 праць, зокрема одна стаття у виданні, що індексується у наукометричній базі Scopus і три статті у наукових фахових виданнях категорії «Б». До числа праць апробаційного характеру крім тез входить авторський навчально-методичний посібник. Аналіз публікацій засвідчив їх відповідність за кількісними та якісними показниками вимогам щодо висвітлення результатів дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії та відсутність академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто зазначити ряд дискусійних положень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Мету дослідження варто було б сформулювати не як шлях до мети, а власне як саму мету.

2. Визначаючи процесуальну основу модернізації інформаційно-цифрової підготовки на основі комплексного підходу (рис. 2.2. дисертації) варто було б виокремити не лише методи, а й відповідні засоби. Це дозволило б уникнути помилкового трактування окремих засобів як методів модернізації, зокрема дистанційних та інформаційно-цифрових технологій, мобільних додатків.

3. У дослідженні недостатньо уваги приділено пошуку шляхів модернізації науково-дослідницької роботи студентів, зокрема формуванню та розвитку їхньої інформаційно-дослідницької компетентності, як вагомому складнику інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

4. Варто було б більше приділити уваги використанню методу експертного оцінювання. Зокрема під час проведення педагогічного експерименту доцільно було б додатково провести зовнішнє науково-педагогічне оцінювання запропонованих удосконалень інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів за відповідними критеріями, що визначаються, наприклад, якістю педагогічної діяльності (проектувальний, конструктивний критерії тощо). Це дозволило б більш переконливо довести ефективність та практичну значущість авторського доробку.

5. Прикро, що низка наведених у тексті дисертації гіперпосилань не дозволяють переглянути результати виконаної роботи студентами на платформі Google Classroom та на YouTube каналі з причин відмови у доступі та приватності відео:

<https://classroom.google.com/u/3/w/MTQ2OTk2MDg1OTc3/t/all>

https://docs.google.com/presentation/d/1qfJeDIhKN9edtVMGnr_OB6RoUrGx1RuqINSdYPAInpQ/edit?usp=sharing

<https://youtu.be/QGslyHEIoYI>

<https://youtu.be/tNaG67USjok>

<https://youtu.be/1Nx5aQvn6BU>.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер, тому не ставлять під сумнів отримані наукові результати та не знижують їх актуальності, новизни, теоретичної значущості й практичної цінності.

Загальний висновок.

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація О.Д. Самборської «Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею на актуальну тему. З огляду на новизну, вагомість одержаних наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, практичну цінність положень, висновків і рекомендацій, відповідність дисертаційної роботи вимогам наказу Міністерства освіти і

науки України від 12 січня 2017 року № 40 та пунктам 9 – 14 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167 зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 року № 979 та від 09 червня 2021 року № 608), Самборська Олена Дмитрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
проректор з наукової роботи та цифровізації
Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти»

О.М. Спирін

22.11.2021р.